

“RAZILAŞDIRILMIŞDIR”
Azərbaycan Respublikasının Maliyyə
Bazarlarına Nəzarət Palatasının
Basınçı direktoru

İ. Alışov

“25 may” 2017-ci il

ANLAYISLAR

“TƏSDİQ EDİLMİŞDİR”
“Günay Sığorta” Açıq Səhmdar
Cəmiyyətinin İdarə Heyətinin sədri

V. Babakişiyev

“06” aprel 2017-ci il

HAVA NƏQLİYYATI VASİTƏLƏRİ SAHİBLƏRİNİN

MÜLKİ MƏSULİYYƏTİNİN SİĞORTASI QAYDALARI

Bakı 2017

ANLAYIŞLAR

Əgər bu Qaydaların məzmununda başqa hal nəzərdə tutulmamışdırsa, bu qaydalarda istifadə olunmuş termin və ifadələr aşağıdakı mənaları daşıyır:

ÜMUMİ

Sığorta müqaviləsi - sığortalının müvafiq sığorta haqqı ödəməsi müqabilində sığorta obyektinin məruz qala biləcəyi risklərlə bağlı itkilərin, dəyən zərərin əvəzinin və ya razılaşıdırılan pul məbləğinin müəyyən bir hadisənin baş verməsi əsasında ödənilməsinin sığortaçı tərəfindən öhdəlik kimi götürülməsi şərtlərinin təsbit edildiyi razılaşma.

Sığortaçı - sığorta fəaliyyətini həyata keçirmək üçün müvafiq lisenziyaya malik olan, sığorta müqaviləsində nəzərdə tutulan sığorta hadisəsi baş verdiyi halda icbari sığorta qanunlarında və ya müqavilə ilə müəyyən olunmuş qaydada sığorta ödənişini vermək öhdəliyi daşıyan sığorta müqaviləsinin tərəfi olan yerli hüquqi şəxs.

Sığortalı - sığorta haqqı ödəyən, sığorta obyektinin sığorta etdirilməsində sığorta marağı olan sığorta müqaviləsinin tərəfi;

Sığorta olunan – sığorta müqaviləsi əsasında əmlak mənafeləri sığortalanan şəxs;

Faydalanan şəxs - sığorta müqaviləsinə və sığorta qanunvericiliyinə uyğun olaraq sığorta ödənişi verilməli olan şəxs;

Sığorta obyekti - sığortalının, yaxud sığorta olunanın qanunazidd olmayan hər hansı əmlak mənafeyi;

Sığorta predmeti – sığorta müqaviləsi üzrə sığortalanan əmlak mənafeələrinin aid olduğu fiziki şəxs, əmlak və ya hal;

Qismən sığorta - Əmlakın sığortası üzrə müqavilədə müəyyən edilmiş sığorta məbləği sığorta dəyərindən az olduğu halda (qismən sığorta halında), sığortaçı zərərin əvəzini sığorta məbləğinin sığorta dəyərinə olan nisbətində ödəyir, bir şərtlə ki, qismən sığorta barədə müddəa sığorta müqaviləsində əks edilmiş olsun.

Azadolma məbləği - sığorta hadisəsi nəticəsində yaranan itkilərin və ya dəyən zərərin sığorta təminatı ilə əhatə olunmayan və sığortalının üzərində qalan hissəsidir. Azadolma məbləği hər bir halda sığorta müqaviləsinə uyğun olaraq müəyyən edilən sığorta ödənişi məbləğinə tətbiq olunur. Sığorta müqavilələrində şərtlə və ya şərtsiz azadolma məbləği müəyyən oluna bilər.

➤ **Şərtlə azadolma** məbləğinin nəzərdə tutulması halında, sığorta hadisəsi nəticəsində dəyən zərərin həcmi həmin məbləğdən çox olduqda və ya sığorta müqaviləsində razılaşıdırılmış hər hansı digər halın baş verməsi şərtlə azadolma məbləği tətbiq edilmir.

➤ **Şərtsiz azadolma** - məbləği nəzərdə tutulduqda həmin məbləğ hər bir halda zərər məbləğindən çıxılır.

Sığorta haqqı risklərin qəbul edilməsi və ya bölüşdürülməsi müqabilində könüllü sığortada sığorta müqaviləsi ilə, icbari sığortada isə icbari sığorta qanunları ilə nəzərdə tutulan qaydada sığortalının sığortaçıya ödəməli olduğu pul məbləği.

Sığorta məbləği - sığortalanmış risklər üzrə sığortaçının öhdəliyinin icbari sığorta üzrə icbari sığorta qanunları ilə, könüllü sığorta üzrə sığorta müqaviləsi ilə müəyyənləşdirilmiş məbləğlə ifadə olunan son həddi.

Sığorta hadisəsi - qanunvericiliyə və ya sığorta müqaviləsinə görə sığorta ödənişinin sığortalıya, sığorta olunana və ya digər faydalanan şəxslərə ödənilməsi üçün əsas olan, sığorta müqaviləsinin qüvvədə olduğu müddət ərzində sığorta müqaviləsində baş verən hadisə və ya yaranan hal;

Sığortanın müddəti - sığorta təminatının qüvvədə olduğu müddət;

Sığorta ödənişi - sığorta hadisəsi baş verdikdə, icbari sığorta qanunlarına və ya sığorta müqaviləsinə uyğun olaraq sığortaçı tərəfindən ödənilən maliyyə kompensasiyası;

Sığortanın ərazisi - sığorta təminatının qüvvədə olduğu ərazi.

Hava nəqliyyatı - hava nəqliyyatı dedikdə onun korpusu, mühərrik sistemi, mexanizmləri, təchizatları, və əgər sığorta müqaviləsində başqa hal nəzərdə tutulmursa, hava nəqliyyatı xüsusi məqsədlər üçün istifadə olunduğu halda, bu məqsədlər üçün lazım olan adi cihazlar başa düşülür.

1. SİĞORTA SINIFI.

1.1 Sığorta obyektinə görə əmlak sığortasına aid olan mülki məsuliyyətin sığortası üzrə aşağıdakı siniflər:

1.1.1 Sığortalıya məxsus hava nəqliyyatı vasitəsindən istifadə olunarkən üçüncü şəxslərə vurulan zərərin əvəzini ödəmək öhdəliyi ilə əlaqədar onun əmlak mənafeələri ilə bağlı zərərin əvəzinin tam və ya qismən ödənilməsi miqdarında sığorta ödənişinin həyata keçirilməsini nəzərdə tutan hava nəqliyyatı vasitələri sahiblərinin mülki məsuliyyətinin sığortası

2. SİĞORTA PREDMETI.

2.1 . Bu qaydalara əsasən sığorta müqaviləsi üzrə sığortalanan əmlak mənafeələrinin aid olduğu üçüncü şəxslərə xəsarət yetirilməsi, əmlakına zərər vurulması halı sığortanın predmeti hesab olunur.

3. SİĞORTA OBYEKTİ.

3.1 Sığorta hadisəsi nəticəsində digər fiziki şəxslərə xəsarət yetirməsi və ya fiziki şəxslərin əmlakına, həmçinin hüquqi şəxslərə vurduğu zərərin əvəzinin ödənilməsi ilə bağlı əmlak mənafeələri sığorta obyektinə hesab edilir.

4. SİĞORTA MƏBLƏĞİ.

4.1 Sığorta məbləği sığortalanmış risklər üzrə sığortaçının öhdəliyinin sığorta müqaviləsi ilə müəyyənləşdirilmiş məbləğlə ifadə olunan son həddidir.

5. SİĞORTA RİSKLƏRİ.

5.1 Sığortalıya məxsus və ya icarə əsasında hava nəqliyyatı vasitəsindən istifadə olunarkən üçüncü şəxslərə vurulan zərərin əvəzini ödəmək öhdəliyi ilə əlaqədar onun əmlak mənafeələri ilə bağlı zərərin əvəzinin tam və ya qismən ödənilməsi miqdarında sığorta ödənişinin həyata keçirilməsi.

5.2 Sığortaçı, sığorta müqaviləsində müəyyən edilmiş məsuliyyət limiti daxilində, Sığortalıya, həmçinin, aşağıdakı xərcləri ödəyir:

- a) ziyan vurulması haqda işlər üzrə məhkəmə xərcləri;
- b) sığorta halı üzrə ziyanların azaldılması üzrə bütün əsaslandırılmış xərclər.

6. SİĞORTA RİSKLƏRİNDƏN İSTİSNALAR.

6.1 Sığortaçı aşağıdakı şəxslərin sağlamlığı (cismani zədə, ölümcül və ya digər yaralanma) və əmlakına dəyən ziyanla əlaqədar olaraq Sığortalıya və ya sığorta olunana qarşı verilən iddialar üzrə məsuliyyət daşımır:

- a) Sığortalının və ya sığorta olunanın istənilən qulluqçusuna və ya onun iş tərəfdaşlarından birinə onlar tərəfindən Sığortalı və ya sığorta olunan ilə iş üzrə öz öhdəliklərinin yerinə yetirdiyi müddətdə;
- b) uçuş və ya xidmətədiçi ekipajın və ya texniki heyətin istənilən üzvünə, onların hava gəmisinin istismarı ilə əlaqədar olaraq öz vəzifələrinin yerinə yetirilməsi vaxtı;
- q) Sığortalıya və ya sığorta olunana mənsub olan və ya ona tapşırılmış, və ya Sığortalının sərəncamında olan istənilən mülkiyyətə.

6.2 Sığortaçı birbaşa və ya dolaylı yolla aşağıdakılarla əlaqədar olan və Sığortalıya və ya sığorta olunana qarşı qaldırılmış iddialar üzrə məsuliyyət daşımır:

- a) küylə (insan qulağının hiss etdiyi və ya hiss etmədiyi), vibrasiya ilə, səs zərbəsi ilə və benzer təbiətli digər hadisələrlə;
- b) mühitin hər hansı çirklənməsi ilə;
- v) küyün, çirklənmənin və digər təhlükələrin istisna edilməsi barədə Əsasnamə AVN. 46V (hazırkı qaydalara Əlavə¹) tərəfindən istisna edilmiş elektriki və elektromaqnit maneələrlə.
- q) Sığortalıya və ya sığorta olunana qarşı qaldırılmış iddialar aviasiya bədbəxt hadisəsi (partlayış, təyyarənin yerə düşməsi, toqquşma) və ya uçuş zamanı uçuş registrotoru tərəfindən hava gəmisinin qeyri - normal istismarının səbəbi olan qəza vəziyyətinin qeydə alınması nəticəsində dəyən ziyanla əlaqədar olaraq verilən iddialar halı istisna olunmaqla, mülkiyyət hüquqlarının pozulması ilə.

6.7 Yalnız hava nəqliyyatı vasitələrinin sərnişinlər qarşısında məsuliyyətinin sığortalanmasına tətbiq edilən istisnalar:

6.7.1 Sığortaçı aşağıdakı şəxslərin sağlamlığına (bədən xəsarətləri, ölümcül və ya digər yaralanma) və əmlakına vurulmuş ziyanla əlaqədar olaraq Sığortalıya və ya sığorta olunana qarşı verilmiş iddia üzrə məsuliyyət daşımır:

- a) Sığortalının və ya sığorta olunanın istənilən işçisinə və ya onun işgüzar tərəfdaşlarına onun məşğul olması zamanı və bunun nəticəsində və ya Sığortalı ilə istənilən razılaşma üzrə onun öz öhdəliklərinin yerinə yetirilməsi zamanı;
- b) hava gəmisinin istismarı ilə əlaqədar olaraq, öz vəzifələrinin yerinə yetirilməsi zamanı uçuş və ya xidmət ekipajının və ya Sığortalının texniki heyətinin istənilən üzvünə;

6.9 Yalnız hava nəqliyyatı vasitələri yük sahibi qarşısında məsuliyyətinin sığortalanmasına tətbiq edilən istisnalar:

6.9.1 Sığortaçı aşağıdakı hallarda əmlakla dəyən ziyanla əlaqədar olaraq Sığortalıya qarşı verilən iddialar üzrə məsuliyyət

daşımır:

- a) istənilən sərnişinin əmlakı;
- b) yükün məhv olmasına və ya xarab olmasına (quruma, nəmlənmə, çürümə, öz - özünə alışıma və s.) gətirib çıxaran temperaturun, nəmliyin, və ya yükün xüsusi xassələrinin və təbii keyfiyyətlərinin təsiri nəticəsində;
- v) yükün xarici qablaşdırmasının bütövlüyü şərti daxilində, yükün çatışmazlığı;
- q) qurdlar, gəmiricilər, həşəratların təsiri ilə zədələnmə;
- d) yükün hava gəmisinə yükləmə yerinə çatdırarkən və hava gəmisindən boşaldıqdan sonra daşınılan yükün qiymətinin enməsi nəticəsində zərər.

7. SİĞORTA MÜQAVİLƏSİNİN BAĞLANMASI,

7.1. Sığorta müqaviləsinə görə sığortaçı sığorta hadisəsi zamanı sığortalıya sığorta ödənişi verməyi, Sığortalı isə müəyyənləşdirilmiş müddətlərdə sığorta haqqını ödəməyi öhdəsinə götürür. Sığorta müqaviləsi tərəflərin bu qaydalar əsasında yazılı formada tərtib etməsi, qarşılıqlı imzalaması və ya sığortalının bu qaydalar ilə razı olduğunu təsdiq etməsi şərti ilə sığortaçı tərəfindən sığortalıya sığorta müqaviləsinin verilməsi yolu ilə bağlanır.

7.2 Əgər sığorta müqaviləsində başqa hal nəzərdə tutulmamışdırsa, Sığorta müqaviləsi sığorta haqqı tam və ya onun ilk hissəsi ödənilməsi andan qüvvəyə minir.

8. SİĞORTA MÜQAVİLƏSİNƏ VAXTINDAN ƏVVƏL XİTAM VERMƏNİN NƏTİCƏLƏRİ.

8.1 Sığorta müqaviləsinə (qrup halında sığorta zamanı həm də müqaviləyə hər hansı bir sığorta predmetinə münasibətdə) sığortalının tələbi ilə vaxtından əvvəl xitam verildikdə, sığortaçı həmin müqavilə üzrə (qrup halında sığorta zamanı isə müqavilənin hər hansı sığorta predmeti ilə bağlı sığorta haqqına mütənasib olan) sığorta haqqının qaytarılan hissəsindən işlərin aparılması xərclərinin müqavilənin qurtarmamış müddətinə mütənasib hissəsini çıxmaqla həmin müddət üçün sığorta haqlarını ona qaytarır. Sığortalının sığorta müqaviləsinə xitam verilməsi ilə bağlı tələbi sığortaçının sığorta müqaviləsi üzrə vəzifələrini yerinə yetirməməsi ilə bağlıdırsa, sığortaçı sığorta haqlarını (qrup halında sığorta zamanı həm də müqavilənin hər hansı bir sığorta predmeti üzrə ödənilmiş sığorta haqlarını) bütünlüklə sığortalıya qaytarır.

8.2 Sığorta müqaviləsinə (qrup halında sığorta zamanı, həm də müqaviləyə hər hansı bir sığorta predmetinə münasibətdə) sığortaçının tələbi ilə vaxtından əvvəl xitam verildikdə o, sığorta haqlarını (qrup halında sığorta zamanı, həm də müqavilənin hər hansı bir sığorta predmeti üzrə ödənilmiş sığorta haqlarını) bütünlüklə sığortalıya qaytarır; əgər bu tələb sığortalının sığorta müqaviləsi üzrə vəzifələrini yerinə yetirməməsi ilə bağlıdırsa, müqavilənin qurtarmamış müddəti üçün sığorta haqlarını (qrup halında sığorta zamanı, həm də müqavilənin hər hansı bir sığorta predmeti üzrə ödənilmiş sığorta haqlarını) qaytarır. Bu halda sığortaçı sığorta müqaviləsi üzrə (qrup halında sığorta zamanı isə müqavilənin hər hansı sığorta predmeti ilə bağlı sığorta haqqına mütənasib olan) sığorta haqqının qaytarılan hissəsindən işlərin aparılması xərclərinin müqavilənin qurtarmamış müddətinə mütənasib hissəsini çıxma bilər.

8.3 Sığorta müqaviləsinə (qrup halında sığorta zamanı, həm də müqaviləyə hər hansı bir sığorta predmetinə münasibətdə) vaxtından əvvəl xitam verildiyi halda, əgər xitam verilmə anınadək sığortaçı tərəfindən sığortalıya ödənilmiş sığorta haqqına (qrup halında sığorta zamanı, həm də müqavilənin hər hansı bir sığorta predmeti üzrə ödənilmiş sığorta haqlarına) bərabər və ya ondan çox miqdarda sığorta ödənişi verilmişdirsə, sığorta haqqı (qrup halında sığorta zamanı, həm də müqavilənin hər hansı bir sığorta predmeti üzrə ödənilmiş sığorta haqları) sığortalıya qaytarılmır.

8.4 Sığorta müqaviləsinə vaxtından əvvəl xitam verildiyi halda, əgər xitam verilmə anınadək ödənilmiş sığorta haqqından (qrup halında sığorta zamanı, həm də müqavilənin hər hansı bir sığorta predmeti üzrə ödənilmiş sığorta haqlarından) az miqdarda sığorta ödənişi verilmişdirsə, həmin sığorta haqqı məbləği ilə sığorta ödənişi məbləği arasındakı fərq miqdarında sığorta haqqının sığortalıya qaytarılması müvafiq olaraq bu Qaydaların 8.1-ci və 8.2-ci bəndində nəzərdə tutulmuş qaydada həyata keçirilir.

8.5 Sığorta müqaviləsi bu Qaydaların 8.2-ci bəndində müəyyən edilmiş məhkəmə qərarı əsasında xitam verilmiş hesab edildikdə sığortaçı həmin müqavilə üzrə işlərin aparılması xərclərini çıxmaqla müqavilənin (qrup halında sığorta zamanı həm də müqavilənin hər hansı bir sığorta predmetinə münasibətdə) qurtarmamış müddəti üçün sığorta haqlarını, bu Qaydalarının 8.3-cü və 8.4-cü bəndlərinin tələbləri nəzərə alınmaqla, sığortalının qanuni nümayəndəsinə qaytarır.

9. TƏRƏFLƏRİN HÜQUQLARI VƏ VƏZİFƏLƏRİ.

9.1 Sığortaçının hüquq və vəzifələri:

9.1.1. Risklərin qəbul edilməsi və ya bölüşdürülməsi müqabilində sığorta müqaviləsində nəzərdə tutulan qaydada sığortalıdan sığorta haqqını tələb edir.

9.1.2. Sığorta haqqı və ya onun hissəsi vaxtında ödənilmədikdə sığortaçı onun ödənilməsi üçün ilk hissəsi ilə bağlı sığorta müqaviləsi bağlandığı gündən, digər hissələrlə bağlı isə ödəmə tarixindən 1 aydan gec olmamaq şərti ilə yazılı surətdə 15 günədək müddət müəyyən edə bilər.

9.1.3. Sığortaçı sığortalanan risklər üzrə müqavilədə müəyyən edilmiş sığorta məbləği həddində öhdəlik daşıyır.

9.1.4. Sığorta məbləğlərini, sığorta riskləri, sığorta risklərindən istisnaları və (və ya) sığorta təminatında məhdudyyətləri müəyyən edir.

9.1.5. Sığortalıdan riskinin dərəcəsini və yaxud sığorta hadisəsi ilə bağlı şəraiti müəyyən etmək üçün mühüm əhəmiyyət daşıyan hallar və ya sığorta müqaviləsinin qüvvədə olduğu müddət ərzində bu hallarda baş verən dəyişikliklər barədə bildiyi və ya bilməli olduğu məlumatları verməsini tələb edir;

- 9.1.6. Bu qaydalarla nəzərdə tutulan şərtlərin sığortalı tərəfindən yerinə yetirilməsini tələb edir;
- 9.1.7. Sığorta hadisəsinin baş verməsi səbəblərini araşdırmasına sığortalı tərəfindən maneçilik törədilməməsini tələb edir;
- 9.1.8. Sığortalının sığorta hadisəsi yaranmasına yönəldilən qərəzli hərəkətləri və ya sığorta hadisəsi ilə birbaşa səbəb əlaqəsində olan qəsdən cinayətlər törətməməsini tələb edir;
- 9.1.9. Sığortalının sığortalanmış əmlakın xilas edilməsi (qorunub saxlanması) və ya ona dəymiş zərərin azaldılması üçün lazımı və mümkün tədbirləri görməsini tələb edir;
- 9.1.10. Sığorta hadisələri təsiri nəticəsində sığortalının əmlak mənafeələrinə dəyən zərərin əvəzinin tam və ya qismən ödənilməsi miqdarında sığorta ödənişini həyata keçirir.
- 9.1.11. Sığortaçı sığorta müqaviləsi bağlanarkən sığortalıdan sığorta riskinin müəyyən olunması və sığorta haqqının hesablanması üçün zəruri və ona məlum olan bütün halları və məlumatları tələb edir və əlavə zəruri məlumatların siyahısını tərtib edərək, yazılı müraciət formasında sığortalıya göndərir.
- 9.1.12. Sığorta hadisəsinin baş verməsi barədə sığortaçı hadisədən xəbər tutduqdan dərhal sonra və ya mümkün olan ən qısa müddət ərzində qanunvericiliyə uyğun olaraq, həmin hadisə barədə məlumatlandırılmalı olan səlahiyyətli dövlət orqanlarına hər hansı vasitə ilə xəbər verməlidir.
- 9.1.13. Sığortaçı sığorta ödənişini sığorta məbləği həddində həyata keçirir.
- 9.1.14. Sığortaçı sığorta müqaviləsində nəzərdə tutulan sığorta hadisəsi baş verdiyi halda sığorta müqaviləsi ilə müəyyən olunmuş qaydada sığorta ödənişini verir.
- 9.1.19. Sığorta müqaviləsində müəyyən edilmiş sığorta məbləği sığorta dəyərindən az olduğu halda (qismən sığorta halında) sığortaçı zərərin əvəzini sığorta məbləğinin sığorta dəyərinə olan nisbətində ödəyir.
- 9.1.16. Sığortalının bu sığorta qaydaları ilə razı olduğunu təsdiq etməsi şərti ilə sığortalıya sığorta müqaviləsi verir.
- 9.1.17. Sığorta müqaviləsi itdikdə və ya məhv olduqda sığortalı və ya sığorta olunan onun dublikatını sığortaçıdan şifahi və ya yazılı şəkildə tələb edə bilər. Bu tələbin yazılı şəkildə daxil olduğu tarixdən etibarən 3 iş günü müddətində sığortaçı sığortalını və ya sığorta olunanı müqavilədə başqa cür nəzərdə tutulmamışdırsa, öz hesabına müvafiq sığorta müqaviləsinin dublikatı ilə təmin edir.
- 9.1.18. Sığorta müqaviləsi bağlanarkən müstəqil auditor tərəfindən təsdiqlənmiş illik balans və fəaliyyətinin illik yekunlarına dair maliyyə nəticələri ilə sığortalının tanış olmasını təmin edir.
- 9.1.19. Sığortalını sığorta şərtləri ilə, yaxud könüllü sığorta müqaviləsinin əsaslandığı sığorta qaydaları ilə tanış edir.
- 9.1.20. Sığortaçı sığorta müqaviləsi üzrə sığortalanan əmlakı, həmçinin sığorta risklərini bilavasitə özü və ya sığorta qanunvericiliyinin tələblərini nəzərə almaqla təyin etdiyi sığorta sahəsində yardımçı fəaliyyət göstərən müvafiq şəxs, yaxud müstəqil ekspert vasitəsilə qiymətləndirə bilər. Bu halda müstəqil ekspertlər və sığorta sahəsində yardımçı fəaliyyət göstərən şəxslər bununla bağlı sığortaçının malik olduğu bütün hüquqlardan istifadə edə bilərlər.
- 9.1.21. Sığorta müqaviləsinə xitam verilməsi üçün əsas olan şərait yarandıqda və müqaviləyə xitam verilməsində maraqlı olan sığortaçı digər tərəfi bu barədə xəbərdar edir və ən azı 30 gün əvvəl (sığorta müqaviləsi beş ildən çox müddətə bağlanmış olduqda 60 gün, 3 aydan az müddətə bağlanmış olduqda isə 9 iş günü əvvəl) tələbini əsaslandırıdığı yazılı bildiriş göndərir.
- 9.1.23. Qanunvericiliyə və bu qaydalara uyğun digər hüquq və vəzifələrini həyata keçirir.

9.2. Sığortalının hüquq və vəzifələri:

- 9.2.1. Bu qaydalarla nəzərdə tutulan şərtlərin sığortaçı tərəfindən yerinə yetirilməsini tələb edir;
- 9.2.2. Sığorta hadisəsinin təsiri nəticəsində sığortalının əmlak mənafeələrinə dəyən zərərin əvəzinin tam və ya qismən ödənilməsi miqdarında sığorta ödənişini tələb edir;
- 9.2.3. Sığorta müqaviləsində qeyd olunan sığorta haqqını ödəyir;
- 9.2.4. Sığorta riskləri barədə sığortaçıya məlumat verir;
- 9.2.5. Riskin dərəcəsini və yaxud sığorta hadisəsi ilə bağlı şəraiti müəyyən etmək üçün mühüm əhəmiyyət daşıyan hallar və ya sığorta müqaviləsinin qüvvədə olduğu müddət ərzində bu hallarda baş verən dəyişikliklər barədə bildiyi və ya bilməli olduğu məlumatları sığortaçıya bildirir;
- 9.2.6. Sığorta predmetinin və hadisəsinin araşdırması üçün sığortaçıya müvafiq şəraiti yaradır;
- 9.2.7. Sığortalanan əmlaka baxış keçirmək;
- 9.2.8. Sığortalanan əmlakın olduğu yerləri və yerin yaxınlığındakı binaya (qurğu və ya evin) baxış keçirmək;
- 9.2.9. Sığortalanan əmlakın real dəyərinin müəyyənləşdirilməsi məqsədi ilə keçirilən ekspertizada iştirak etmək.
- 9.2.10. Sığortalanmış əmlakın xilas edilməsi (qorunub saxlanması) və ya ona dəymiş zərərin azaldılması üçün lazımı və mümkün tədbirləri görür;
- 9.2.11. Sığorta predmeti və hadisəsi barədə sığortaçıya düzgün və aydın məlumat verir;
- 9.2.12. Sığorta müqaviləsi bağlanarkən sığortalı sığorta riskinin müəyyən olunması və sığorta haqqının hesablanması üçün zəruri və ona məlum olan bütün halları və məlumatı sığortaçıya bildirir.
- 9.2.13. Sığorta hadisəsinin baş verməsi barədə hadisədən xəbər tutduqdan dərhal sonra və ya mümkün olan ən qısa müddət ərzində sığortaçıya və ya onun nümayəndəsinə, eyni zamanda, qanunvericiliyə uyğun olaraq, həmin hadisə barədə məlumatlandırılmalı olan səlahiyyətli dövlət orqanlarına hər hansı vasitə ilə xəbər verir.
- 9.2.14. Sığorta məbləğinin azalmış hissəsinə uyğun olaraq, əlavə sığorta haqqı ödənilməklə sığorta müqaviləsində müəyyən edilmiş sığorta məbləğini bərpə edilə bilər.
- 9.2.19. Sığortalı sığorta müqaviləsi bağlandıqdan sonra meydana çıxan və sığortaçının müqavilədən imtina etmək, yaxud onu məzmunu dəyişdirilmiş şəkildə bağlamaq qərarına təsir göstərə bilən sığorta riskinin artması ilə bağlı bütün hallar barədə sığortaçıya məlumat verir.
- 9.2.16. Sığorta müqaviləsinə xitam verilməsi üçün əsas olan şərait yarandıqda və müqaviləyə xitam verilməsində maraqlı olan sığortalı digər tərəfi bu barədə xəbərdar edir və ən azı 30 gün əvvəl (sığorta müqaviləsi beş ildən çox müddətə bağlanmış

olduqda 60 gün, 3 aydan az müddətə bağlanmış olduqda isə 5 iş günü əvvəl) tələbini əsaslandırıldığı yazılı bildiriş göndərir.
9.2.17.Qanunvericiliyə və bu qaydalara uyğun digər hüquq və vəzifələrini həyata keçirir.

10 SİĞORTA HAQQI.

- 10.1.Siğorta haqqı siğorta müqaviləsində göstərilən müddətdə və qaydada Siğortalı tərəfindən Siğortaçıya ödənilir.
- 10.2.Siğorta haqqının miqdarı siğorta tariflərinə əsasən hesablanır.

11 SİĞORTA HAQQININ ÖDƏNİLMƏSİ.

- 11.1.Siğorta haqqının ödənilməsi üçün Siğortaçının bank hesabına daxil olduğu gün hesab olunur.
- 11.2.Siğorta haqqı Siğortaçının bank hesabına daxil olduğu gün ödənilmiş hesab olunur. Müqavilədə başqa cür nəzərdə tutulmamışdırsa, siğorta müqaviləsi siğorta haqqının razılaşdırılmış ilk hissəsinin və ya tam ödənilməsindən sonra qüvvəyə minir. Siğorta haqqı və ya onun razılaşdırılmış hissəsi vaxtında ödənilmədikdə siğortaçı onun ödənilməsi üçün siğorta müqaviləsi bağlandığı gündən 1 aydan gec olmamaq şərti ilə yazılı surətdə 15 günədək müddət müəyyən edə bilər. Başqa cür razılaşma olmadığı halda, siğorta haqqı (və ya onun hər iki tərəfin razılaşdığı ilk hissəsi) göstərilən müddət ərzində Siğortaçıya ödənilmədikdə, həmin müddət bitdiyi andan Siğorta müqaviləsinə xitam verilir.

12 SİĞORTA HADİSƏSİ BAŞ VERDİKDƏ SİĞORTALININ VƏZİFƏLƏRİ.

- 12.1 Siğorta hadisəsinin baş verməsi barədə siğortalı və ya siğorta olunan şəxs, yaxud faydalanan şəxs hadisədən xəbər tutduqdan dərhal sonra və ya mümkün olan ən qısa müddət ərzində siğortaçıya və ya onun nümayəndəsinə, eyni zamanda həmin hadisə barədə məlumatlandırılmalı olan səlahiyyətli dövlət orqanlarına hər hansı vasitə ilə xəbər verməlidir.
- 12.2 Siğorta hadisəsinin baş verməsi barədə siğortaçıya məlumat vermiş siğortalı və ya siğorta olunan şəxs, həmçinin faydalanan şəxs bu qaydaların 12.1-ci bəndində nəzərdə tutulmuş səlahiyyətli dövlət orqanlarına həmin hadisə barədə xəbər verməmişdirsə siğortaçı qeyd olunan orqanları bu hadisə barədə dərhal məlumatlandırmalıdır.
- 12.3 Siğortalı və ya siğorta olunan tərəfindən siğortaçının siğorta hadisəsinin baş verməsi barədə məlumatlandırmasından asılı olmayaraq siğortaçıya bu barədə məlumatlandırılmış səlahiyyətli dövlət orqanı xəbər verməlidir.
- 12.4 Bu qaydaların 12.1-ci bəndində üzərinə məlumatlandırma vəzifəsi qoyulan şəxslərdən başqa digər şəxslər, o cümlədən səlahiyyətli dövlət orqanları və müvafiq hallarda zərərçəkən tərəfindən də siğorta hadisəsinin baş verməsi haqqında hər hansı vasitə ilə siğortaçıya xəbər verilməsi siğorta hadisəsi barədə məlumatlandırılma hesab edilir.

13 SİĞORTA ÖDƏNİŞİNİN HƏYATA KEÇİRİLMƏSİ QAYDASI VƏ ŞƏRTLƏRİ, SİĞORTA ÖDƏNİŞİNİN VERİLMƏSİ ÜÇÜN TƏLƏB OLUNAN SƏNƏDLƏRİN KONKRET SİYAHISI.

- 13.1 Siğorta hadisəsi baş verdikdə Siğortaçı aşağıdakı sənədləri siğortalıya təqdim etməlidir:
 - 13.1.1 Siğorta hadisəsi baş verdikdə, siğortalının, siğorta olunanın və ya faydalanan şəxsin siğortaçıya ünvanladığı siğorta tələbi;
 - 13.1.2 Siğorta hadisəsi hesab edilə bilən hadisə ilə bağlı hər hansı dövlət orqanına məlumat verilməmişdirsə, həmin orqanın hadisə barədə təqdim etdiyi müvafiq sənəd.

14 SİĞORTA ÖDƏNİŞİNİN VERİLMƏSİNDƏN İMTINANIN ƏSASLARI.

Aşağıdakı hallarda Siğortaçı Siğortalıya siğorta ödənişini verməkdən imtina etməyə haqlıdır:

- 14.1 Bu Qaydaların 12.1-ci bəndinin tələblərinə əməl edilməməsi nəticəsində siğortaçının hadisənin siğorta hadisəsi olub-olmamasını müəyyənləşdirmək imkanından məhrum olması;
- 14.2.Azərbaycan Respublikası Mülki Məcəlləsində, Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətalər Məcəlləsində və Azərbaycan Respublikasının Cinayət Məcəlləsində nəzərdə tutulmuş məsuliyyəti istisna edən hallardan başqa, siğortalının, müvafiq hallarda zərərçəkənin müvafiq hadisənin baş verməsinə yönələn qəsdən etdiyi hərəkəti və ya hərəkətsizliyi, habelə hadisə ilə birbaşa səbəb əlaqəsində olan qəsdən cinayət törətməsi;
- 14.3.Müqavilə ilə hərbi risklərin siğortalanması nəzərdə tutulmadıqda hadisənin baş verməsinin hərbi əməliyyatlar və ya hərbi xarakterli tədbirlər hesab edilən halların nəticəsi olması;
- 14.4.Siğortalının siğortalanmış əmlaka dəyər zərərin qarşısını almaq və ya həcmi azaltmaq üçün lazımi və mümkün tədbirləri görmək iqtidarında olduğu halda, həmin tədbirləri qəsdən görməməsi; bu zaman siğorta ödənişindən o həcmdə imtina edilə bilər ki, siğortalı mümkün tədbirləri görmüş olsaydı, zərərin miqdarı həmin həcmdə azalmış olardı;
- 14.9.Zərər dəymiş əmlakın siğortaçıya təqdim edilməsi ilə bağlı Mülki Məcəllənin 929.9-ci maddəsinə riayət edilməməsinin siğortaçını zərərin həcmi müəyyənləşdirmək imkanından tam və ya qismən məhrum etməsi;

14.6. bu qaydaların 12.2-ci maddəsi nəzərə alınmaqla, sığorta predmeti, həmçinin sığorta olunan şəxs və (və ya) sığorta hadisəsi barəsində sığortalının sığortaçıya qəsdən yanlış məlumat verməsi nəticəsində sığortaçının sığorta riskini qiymətləndirmək, həmçinin sığorta hadisəsinin səbəblərini və (və ya) dəyən zərərin həcmi müəyyənləşdirmək imkanından tam və ya qismən məhrum olması;

14.7. Əmlakın sığortası üzrə sığortalı, sığorta olunan və ya faydalanan şəxsin zərərin əvəzini tam olaraq zərər dəyməsində təqsirli olan şəxsdən alması; zərərvuran zərərin əvəzini qismən ödəmiş olduqda sığorta ödənişindən ödənilmiş məbləğ həcmində imtina edilir.

14.8. Baş vermiş hadisənin sığorta müqaviləsinə görə sığorta hadisəsi hesab edilməməsi;

14.9. Sığorta haqqının növbəti hər hansı bir hissəsinin müqavilədə nəzərdə tutulmuş ödənilməsi müddəti başa çatdıqdan 15 gün sonra, Azərbaycan Respublikası Mülki 903.5-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş halda isə sığortaçının müəyyən etdiyi müddətin başa çatmasından 3 gün sonra sığorta hadisəsinin baş verməsi halında sığorta haqqının müvafiq hissəsi ödənilməmiş olduqda;

14.10. İcbari sığorta qanunlarında nəzərdə tutulmuş digər hallarda.

14.11. Azərbaycan Respublikası Mülki Məcəllənin 911.2-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş məlumatların yanlışlığı sığorta müqaviləsi bağlanarkən sığortaçıya məlum olduqda və ya sığortalı yanlış məlumatların verilməsində təqsirli olmadıqda, habelə tələb olunan məlumata sığortalının cavab verməməsinə baxmayaraq sığorta müqaviləsi bağlanmış olduğu halda sığortaçı sığorta ödənişinin verilməsindən imtina üçün yanlış məlumatın verilməsi və ya tələb olunan məlumatın verilməməsi faktına əsaslanma bilməz.

14.12. Azərbaycan Respublikası Mülki Məcəlləsində, Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətalər Məcəlləsində və Azərbaycan Respublikasının Cinayət Məcəlləsində nəzərdə tutulmuş məsuliyyəti istisna edən hallardan başqa, sığorta hadisəsi onun baş verməsinə yönələn, sığorta müqaviləsi üzrə sığortalı və (və ya) sığorta olunan hesab edilməyən faydalanan şəxsin qəsdən etdiyi hərəkəti və ya hərəkətsizliyi nəticəsində baş verdikdə, həmin faydalanan şəxs sığorta ödənişini almaq hüququndan məhrum olur.

15 SİĞORTA ÖDƏNİŞİNİN VERİLMƏSİ

15.1. Sığorta ödənişinin verilməsi üçün tələb olunana sənədlərdən sonuncusunun sığortaçıya daxil olduğu tarixdən 7 iş günündən gec olmayaraq sığortaçı sığorta ödənişini verməli, yaxud sığortalıya, sığorta olunana və ya faydalanan şəxsə sığorta ödənişinin verilməsindən imtina haqqında yazılı şəkildə əsaslandırılmış bildiriş təqdim etməlidir.

15.2. Sığortaçı sığorta ödənişini sığorta qanunvericiliyi və ya sığorta müqaviləsi ilə müəyyən olunmuş müddətdə ödəmədikdə, hər gecikdirilmiş gün üçün sığorta ödənişi məbləğinin 0,1 faizi həcmində dəbbə pulu ödəyir.

15.3. Sığortalanmış əmlaka vurulan zərərlərin həcmi müəyyən olunduqdan sonra sığorta ödənişinin hesablanması aşağıdakı üsullarla həyata keçirilir:

15.3.1 Qismən sığorta zamanı - sığorta məbləğinin sığorta dəyərində olan nisbəti əsasında vurulmuş zərərlərə təminat verilir;

15.3.2 Sığorta müqaviləsində azadolma nəzərdə tutulduqda azadolma məbləği çıxılmaqla zərərlərə təminat verilir;

15.3.3 Sığorta müqaviləsi üzrə sığorta ödənişlərinin ümumi miqdarı sığorta məbləğini aşma bilməz.

16 SİĞORTA MÜQAVİLƏSİNİN ŞƏRTLƏRİNİN YERİNƏ YETİRİLMƏMƏSİNƏ VƏ YA LAZIMI QAYDADA YERİNƏ YETİRİLMƏMƏSİNƏ GÖRƏ TƏRƏFLƏRİN MƏSULİYYƏTİ.

16.1 Bu müqavilə Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə əsasən tərtib edilib və tərəflərlə lazımı qaydada yerinə yetirilməlidir.

16.2 Bu müqavilə üzrə tərəflərdən biri müqavilədən irəli gələn öhdəliklərini yerinə yetirmədikdə və yaxud lazımınca yerinə yetirmədikdə Azərbaycan Respublikasının qüvvədə olan qanunvericiliyinə müvafiq olaraq digər tərəfə vurduğu ziyanın əvəzini ödəməlidir.

16.3 Bu müqaviləyə əsasən tərəflərdən heç biri o biri tərəfin yazılı razılığı olmadığı halda öhdəliklərini üçüncü tərəfə vermək hüququna malik deyil.

17 MÜBAHİSƏLƏRİN HƏLLİ QAYDASI.

17.1. Sığorta müqaviləsi üzrə ortaya çıxan mübahisələr tərəflərin danışıqlar yolu ilə həll edilir.

17.1.1. Razılığa gəlinmədiyi təqdirdə mübahisələrə Azərbaycan Respublikasının mövcud qanunvericiliyində müəyyən olunmuş qaydada aidiyyəti üzrə məhkəmədə baxılır.

17.1.2 Sığorta müqaviləsindən irəli gələn bütün tələblər Azərbaycan Respublikasının mülki qanunvericiliyi ilə müəyyənləşdirilmiş müddətdə həll edilir.

18 SİĞORTA TARIFLƏRİ VƏ ONLARIN İQTISADI ƏSASLANDIRILMASI.

“GÜNAY SİĞORTA” ASC HAVA NƏQLİYYATI VASİTƏLƏRİ SAHİBLƏRİNİN MÜLKİ MƏSULİYYƏTİNİN SİĞORTASI ÜZRƏ TARİF DƏRƏCƏLƏRİNİN HESABLANMASI

Tarif dərəcələri hesablanarkən aşağıdakı göstəricilərdən istifadə olunur:

1. Sığorta hadisəsinin baş verməsi ehtimalı (q): 0,05;
2. Bir müqavilə üzrə orta sığorta məbləği (S): 15 000 000 manat;
3. Bir müqavilə üzrə orta sığorta ödənişi (S_0): 90 000 manat;
4. Bağlanılacaq müqavilələrin sayı (n): 60.

Tarif dərəcəsi iki hissədən ibarətdir: netto dərəcə və yüklənmə.

Netto dərəcə (T_n) özü də iki hissədən ibarətdir: Əsas hissə (T_0) və risk üstəliyi (T_r). Onda

$$T_0 = 100 \cdot \frac{S_0}{S} \cdot q = 100 \cdot \frac{90000}{15000000} \cdot 0,05 = 0,03 \text{ manat}$$

Təsəvvür edək ki, toplanmış sığorta mükafatları sığorta ödənişi verilməsinə 0,98 ehtimalı ilə kifayət edir. Onda cədvələ əsasən bu ehtimala uyğun əmsal 2 olar.

(cədvəl)

γ	0,84	0,90	0,95	0,98	0,9986
α	1,0	1,3	1,645	2,0	3,0

Beləliklə,

$$T_r = 1,2 T_0 \cdot \alpha(\gamma) \sqrt{\frac{1-q}{nq}} = 1,2 \cdot 0,03 \cdot 2 \cdot \sqrt{\frac{0,95}{60 \cdot 0,05}} = 0,04 \text{ manat}$$

$$T_n = T_0 + T_r = 0,03 + 0,04 = 0,07 \text{ manat}$$

Tarif dərəcəsinin strukturu: netto dərəcə – 70%, yüklənmə – 30%. O cümlədən işlərin aparılması xərcləri-28%, qarşısalmə tədbirləri fonduna ayırma-1%, tarif mənfəəti-1%.

Onda tarif dərəcəsi (T) aşağıdakı şəkildə tapılar:

$$T = \frac{100T_n}{100-30} = \frac{100 \cdot 0,07}{70} = 0,10 \text{ manat}$$

Beləliklə, baza tarif dərəcəsi 0,10% təşkil edir. Sığorta obyektinin xarakteristikasından, sığorta riskinin dərəcəsinə təsir edən amillərdən, azadolma məbləğindən və s. səbəblərdən asılı olaraq yuxarıda alınan baza tarif dərəcəsi 0,001% - 2% aralığında dəyişə bilər.

Белен 6

01	01	0201	03	04
0000	0000	0000	0000	0000